כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת במדבר ■ א' סיון ה'תשפ"א ■ 12.05.2021 ■ גליון מס' 632

אבל אשמים אנחנו - הכתובת היתה על הקיר!

/ מם. מם., מחנך תשב"ר, ירושלים

כשנשאלתי על ידי תלמידיי על מה ולמה עשה ה' ככה לנו, על מה חרי האף הגדול הזה, השבתי להם שלא הייתי בשמים, וגם ברוח הקודש לא ניחנתי, על כן אין לי אפשרות להבין כבשי דרחמנא. עם זאת מצאתי כעת הזדמנות להוכיחם בדברי כיבושין, באשר הרגשתי שהאסון הנורא במירון עורר את לבם לחשוב ולהתבונן. האם לא היתה הכתובת על הקיר? שאלתי אותם, וזעקתי הנוקבת הדהדה בחלל החדר. האם הוגן הדבר לומר למה עשה ה' ככה, שעה שאנו יודעים היטב - להוותנו ולבושתנו - כיצד נראית התנהגותנו? בעמדנו בתור למכולת - דוחפים, נדחפים, איש את רעהו חיים בלעו. לא מתחשבים בתור, לא שמים לב מי היה לפני מי. כך גם כשעומדים בתור לאוטובוס, להסעה, בדואר, בכל מקום ציבורי. הגעתי בין הראשונים בתחנת האוטובוס העולה מירונה, כשלפתע מצאתי את עצמי בין האחרונים. צעירים נדחפים לפני המבוגרים, דוחפים במרפקים, לגמרי שוכחים את התורה ואת ההלכה. בהיותי במירון, עת ליוויתי את מורי ורבי שליט"א, מצאתי את עצמי נאלץ להגן עליו בכל גופי למען לא יימחץ בין הדוחפים. הדבר היה לפני למעלה מעשרים שנה. האין לכם שמץ של דרך ארץ כלפי יהודי זקן? שאלתי. הלא אתם מוחצים אותו. על מה ולמה הדחיפות? וכי לא תגיעו לציונו של רבי שמעון גם בלי להידחף? היכן הוויתור לזולת?

כואב, כואב מאד - אמרתי לצעירי הצאן - שדווקא הציבור שלנו, ציבור יראי השם, אשר אמון על ברכי גמילות החסדים ואהבת הבריות, הציבור אשר כה רבים בו ארגוני החסד ומפעלי הצדקה - כל אימת שמגיעים הדברים אל מקומות המוניים שיש בם קהל רב - נדמה כאילו שכחו הכול את התורה הקדושה ומצוותיה חלילה, כאילו כל דיני בין אדם לחברו נגוזו ונעלמו כלא-היו. בחנות המכולת עמדתי בסבלנות המתנתי לתורי, כששקיות הירקות כבדות המשקל בידיי. לפתע מגיע צעיר בעל חזות חרדית, זקן ופאות וכן מגבעת וציצית מעטרים את דמותו, מגיש את ירקותיו ופירותיו אל הירקן כאילו שקוף הייתי, כאילו לא עמדתי שם משך רבע שעה לפניו. "סלח לי" אמרתי לו, כאילו הוא זה שאמור לסלוח לי, "האינך שם לב שיש אנשים לפניך"? אלא שהבחור - אם בן תורה הוא אם לאו לא אדע - לא היה פנוי לשמוע תוכחות בעניין גזל זמן, הניח על המשקל, והירקן - שאין זה מתפקידו להיות גם סדרן - נקב במחיר, קיבל את התשלום ופנה אל הלקוח הבא. בטוחני, אמרתי לנערים, שאין כאן רוע לב או כוונת זדון. עם זאת, יש כאן חסרון אחד גדול ובו לקויים רבים במחננו: אין שמים על לב שיש כאן מישהו נוסף. "לא סופרים" את הזולת. השני העומד לידך - כאילו אינו קיים. הוא כאוויר, ותו לא. בולטת התופעה ביותר לאוחזים בהגה ולנוהגים ברכב. אין ולו שמץ של התחשבות בזולת. להניח לרכב לעבור אותך ולנסוע לפניך - מאן דכר שמיה? אם הנהג הנוסע לפניך לא הזדרז לנסוע מיד בהתחלף אור הרמזור לירוק - שומו שמים, אילו צפירות מחרישות אוזניים! ואם יעז מאן דהוא לעקוף את רכבו של חברו - הרי הוא מטרה לקיתונות של בוז ושופכין. על מה ולמה? היכן הסבלנות שלנו? היכן בין אדם לחברו? כשמגיע אדם לקברי צדיקים, אם זה במירון או בקבר רחל אמנו, בציון שמעון הצדיק או בקבר שמואל הנביא, תוכל לראות את פלוני משתטח אצל המצבה כשהוא אוחז בה בשתי זרועותיו הפרושות לצדדין, "נדבק" אל האבן משך שעה ויותר, כאילו אין עוד יהודים זולתו, כאילו לאחרים אין זכות לבוא ולשפוך אף הם את צקון לחשם. היכן ההתחשבות? מדוע לא תאמר כמה פרקי תהלים בקצרה, ותניח גם לחבריך להתקרב אל הציון? היכן המידות שלנו, להיכן נידרדרנו ואנה הגענו? לפני זמן לא רב נפטרו כמה יהודים יראי שמים באחת הלוויות של צדיק מגדולי הדור. וכל כך למה? רק משום שנדחסו, כל אחד הרגיש שהוא "חייב" להגיע קרוב אל המיטה. "הצילו", צעקתי בכל כוחי כשראיתי שבתוך זמן קצר עומדים למחוץ את בני הצעיר, שכמעט ונחנק מחוסר אויר מגודל הדחיפות - "האין בליבכם מעט התחשבות? האמנם זה כבודו של הנפטר זצ"ל, שאיש את רעהו חיים יבלעו בהלוייתו? מדוע אין הולכים בלוייה בצורה מכובדת, שקטה ומסודרת?"

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

קידוש השם
"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא...
המשך בעמ' 2

כשרומסים אחד את השני
בן ישיבה מיוחד במינו, מתמיד גדול, למדן נפלא, ירא שמים ובעל מידות...
המשך בעמ' 3

"מתוך חיבתן לפניו"
המיפקדים שבהם התפקדו בני דור המדבר, לא היו רק צעדים טכניים...
המשך בעמ' 4

ולא יבאו לראות
כחלק מעניינו של שבט הלוי, ישנה השמירה על המקדש. וכשם ששמרו...
המשך בעמ' 5

שו"ת קיץ
הרב יכול להסביר מה עניינה של תפילת 'יום כיפור קטן'?...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
גנב שכזה...
אבי מורי ז"ל היה מהעשרה ראשונים של הרה"ק מטאהש זי"ע, כ"ק מרן...
המשך בעמ' 7

שביבים
- "אני לא רוצה להטריח את הקב"ה"
- הפסיקו לחנך...
- בזכות "דין תורה"
- נתרחק מכל מחלוקת שהיא

המשך בעמ' 9

כוח הסבל
"כל פקודי הלויים" מבאר רבינו אור החיים הקדוש, היאך מנין שבט לוי...
המשך בעמ' 11

מי מגדל...
מ.ג עלתה ארצה מאתיופיה כילדה קטנה, באחת מהעליות הגדולות...
המשך בעמ' 12

הן אמת, שלכל אדם נקצב מן שמיא בראש השנה מי יחיה ומי, חלילה, לא יזכה לחיות, ועם זאת ברור שלולא היו כל אותן דחיפות, אילו היו יהודים יראי שמים שומרים מרחק איש מרעהו בלא לדחוס עצמם על הזולת, לא היה קורה כל האסון הנורא הזה. שתי תקנות תיקנו חז"ל מחמת אסון זה של הידחפות וחוסר התחשבות בזולת. התקנה האחת נתקנה כדרך ששנינו במסכת יומא (פרק ב' משנה ב'): מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש, ודחף אחד מהן את חברו, ונפל ונשברה רגלו. וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה, התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפייס. הגע עצמך: לא פיקוח נפש היה כאן, ואיש לא נהרג או נרמס, ובכל זאת מתוך גודל דאגתם של חכמי ישראל לשלומם ולבריאותם של ישראל עמדו ותיקנו תקנת פיס זו.

על תקנה נוספת, שנתקנה אף היא בעקבות מאורע מצער הדומה למאורעות מירון, מסופר במסכת שבת (ס, א). רבי אילעאי בן אלעזר אומר במערה היו יושבין ושמעו קול מעל גבי המערה, כסבורין היו שבאו עליהם אויבים, דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהן אויבים. בעקבות ההתקהלות וההמונים שצבאו על פתח המערה, בגודל הבהלה, נרמסו יהודים יקרים איש ברגלי רעהו. כתוצאה מכך נתקנה תקנת האיסור לצאת בשבת בסנדל המסומר.

בתלמוד התורה בו אני מלמד, מחלקים לתלמידים קרטיבים וטילונים, על פי נקודות של הצטיינות. יוזמה נפלאה ומבצע נפלא לימי הקיץ השרביים. "הביטו וראו כיצד אתם מתנהגים", אמרתי לתלמידים הצובאים על התורנים, מחלקי הקרטיבים, "כאשר רק ניתן האות, מסתערים כולם ונדחפים, לא מתחשבים מי עמד לפני מי, ומי היה בתור לפני מי. הגדולים והחזקים דוחפים את הנמוכים והחלשים. הייתכן?"

כשמגיעה שעת סיום הלימודים. הכול עומדים אצל השער, ממתינים לרגע של פתיחת השערים, ומוחצים בינתיים את כל הנקרה בדרכם כולל אותי... אין דרך ארץ בפני רב או מחנך, בפני יהודי מבוגר או מורה? אין זהירות כלפי התלמידים הצעירים, הקטנים? הכל נדחפים החוצה, כמעט נמחצים תחת גלגלי ההסעה - כשהרכב עדיין לא עצר - סכנת נפשות! על מה ולמה המהומה הזאת? ההסעה לא תברח, הנהג לא יסע לפני שתתמלא המיכסה - מדוע רצים? האמנם בשביל "לתפוס מקום ליד החלון" שווה כל המהומה הזאת? ומה עם ויתור איש לרעהו? יהי רצון שה' הטוב יכפר בעדנו, ויהי רצון שנפיק את הלקחים ונסיק את המסקנות, והחי יתן אל לבו.

קידוש השם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא קשור עם המוות, וכך מפרש ספר החינוך [מצוה רצו] את הכתוב בפרשתנו: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" - "שנצטווינו לקדש את השם ... כלומר, שנמסור נפשנו למות על קיום מצות הדת". והוסיף שם ספר החינוך והסביר: "כבר קיבלו חז"ל שלא נאמר מקרא זה בכל ענין ועבירה, ומפי הקבלה אנו חיים בכל דברי התורה, ובפירוש אמרו ז"ל: כי שלש מצות הן שחייב האדם שייהרג ואל יעבור בהן לעולם, והן: עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים". ומדבריו משמע כאילו קידוש־השם קשור למות ולשלש העבירות בלבד, אבל מפשוטו של מקרא ומסמיכות הכתובים: "ושמרתם את מצוותי ועשיתם אותם" להמשך: "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" למדים אנו שקידוש השם וחילולו קשורים לכל התורה כולה, ולא רק למותו של האדם אלא בעיקר גם בחייו.

וכך מובא בתנא־דבי־אליהו־רבה [פ' כח]: "ואהבת את ה' אלקיך - שאתה תהא מאהב שם שמים על הבריות, שתהא יודע דברי תורה, תהא קורא ושונה בדברי תורה, ותהא משאך ומתנך עם בני אדם באמונה, כדי שיהיו הבריות הרואים אותך יאמרו: אשרי פלוני שלמד תורה, כמה נאים מעשים שלו, כמה יפים דרכיו, אוי לו למי שלא למד תורה, העבודה שאנחנו גם כן נלמוד תורה ונלמד לבנינו תורה, ונמצא שם שמים מתקדש על ידו ועליו הכתוב אומר: 'ישראל אשר בך אתפאר'. אבל בזמן שאדם קורא ושונה בדברי תורה, ואין משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הן אומרים עליו: ראו איש פלוני שלמד תורה, כמה רעים מעשיו, כמה מכוערים דרכיו, העבודה שלא נלמוד תורה ולא נלמד את בנינו תורה, ונמצא שם שמים מתחלל על ידו, ועליו הכתוב אומר: 'ויחללו את שם קדשי, באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו' - ולא ניתנה התורה אלא על מנת לקדש שמו הגדול".

קידוש השם וחלילה חילולו אינם מצטמצמים ביחסים שבין אדם לאדם בתוך כנסת ישראל בלבד, אלא הם חלים גם ביחסי ישראל עם אומות העולם גם בהם יש משום קידוש השם או חלילה חילולו: אבות האומה נחשבו למקדשי שם שמים מפני התנהגות המופת שלהם כלפי הנכרים, "אברהם אבינו בשעה שיצא להרוג את המלכים, בחזירתו יצא מלך סדום לקראתו, והיה כמדומה למלך סדום שאברהם לא יחזיר כלום, והיה מבקש ואומר לו לאברהם: בבקשה ממך, 'תן לי הנפש והרכוש קח לך' מיד 'ויאמר אברהם ... הרמותי ידי אל ה' ... אם מחוט ועד שרוך נעל... כבר נשבעתי שלא אקח כלום. באותה שעה קידש אברהם את שמו של הקב"ה, ועמד והחזיר את כל רכוש סדום ועמורה". [שם, פ' כה] ולעומת זאת מסבירה הגמרא מדוע נמנע יהושע מלהכות את הגבעונים? מפני שבועת הנשיאים. ושואלת הגמרא: האם חלה עליהם השבועה כלל והרי כיון שאמרו להם 'מארץ רחוקה באנו', ולא באו, כיון ששיקרו לא חלה עליהם שבועה כלל. אלא מדוע לא הרגום? משום קדושת השם. ואין כוונת הגמרא שעל ישראל לכלכל מעשיהם כדי להיראות יפה בעיני הגויים, אלא שעליהם לקיים התחייבות שקבלו על עצמם, גם אם הגויים מצדם השיגו את ההתחייבות במרמה.

מצות קידוש השם שהיא מהמצוות החשובות והיסודיות ביותר, יש לה בתקופתנו חשיבות נוספת, במיוחד כשחלקים לא מבוטלים בחברה הישראלית של עכשיו עומדים בפני אובדן דרך, מגששים באפילה ומבקשים תשובה יהודית למסגרת החיים שלהם, יש בכל מעשה או מחדל של הציבוריות הדתית ככלל וכל אדם דתי כפרט, משום קידוש השם או חלילה חילולו, על כן שומה עלינו לדקדק יותר במעשינו ולבדוק אותם לא רק לגופם, אלא גם לפי ההשלכה שלהם על כלל הציבור בישראל.

כשרומסים אחד את השני

/ הרב הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בן ישיבה מיוחד במינו, מתמיד גדול, למדן נפלא, ירא שמים ובעל מידות תרומיות, עדין ואציל הנפש, באמת כליל המעלות, למד בישיבת 'כנסת יחזקאל' באלעד, השוכנת מול ביתי. באמצע השבוע שלפני ל"ג בעומר רכש הוא כרטיס נסיעה למירון, להילולת הרשב"י. כעבור יום נמלך בדעתו ומכר את הכרטיס. למרות שהוא תושב צפת ונוסע הרבה לרבי שמעון, היה חבל לו לעזוב את הגמרא הקדושה ולנסוע גם השנה מאלעד ועד מירון. חלף יום נוסף, הכמיהה לציון הרשב"י שוב קיננה בו והוא שב ורכש כרטיס למירון במתנ"ס העירוני. כעבור כמה שעות החליט שלא, הוא נשאר ללמוד. מכר שוב את הכרטיס וקבע חברותא ללימוד מעמיק, כדרכו בקודש, לליל ל"ג בעומר. התיישבו השניים ללמוד. הם למדו ולמדו ולפתע סגר הבחור את הגמרא ואמר: "אני מרגיש שאני חייב לנסוע לר' שמעון"....אירגן בחופזה כרטיס נסיעה לעצמו, עלה על האוטובוס מירונה, התפלל ברגשה בציון הקדוש ושמח בשמחתו של רשב"י זיע"א בהדלקה של 'תולדות אהרן'. שם הוא מצא את מותו, עלה בסערה השמיימה.

זהו סיפורו של בן העליה שלמה זלמן ליבוביץ זצ"ל. בן עליה צעיר, מופלג באמת בכל מ"ח קניני תורה, מתמיד, מוכשר, למדן, צדיק ובעל מידות נאצלות. הקב"ה ית"ש, אבינו האב הרחמן, נטלו בציצית ראשו, כמעט בכח, היישר אל מקום פטירתו. בדיוק נמרץ כפי שכולם מצטטים בשבוע נורא זה את דברי רבי ירוחם זצוק"ל, כשבנהר הסמוך למיר שבאירופה, נפלה עגלת נוסעים מהגשר אל תוך הנהר וכל נוסעיו טבעו למוות. המשגיח רבי ירוחם אמר בשיחתו לתלמידי הישיבה כי במבט של אמונה לא אומרים שכל מי שהיה בעגלה טבע, אלא שאסף הקב"ה שבעה אנשים שנגזר עליהם למות בטביעה והביאם לעגלת נוסעים אחת, הכל בגזירת עליון מחושבת ומדוקדקת, ברחמים וחסדים גדולים העטופים בהנהגת דין, אימה וכאב אין אונים. זהו לא מדור אישי, כמובן. אך כפי שאני הכרתי את הבחור הנדיר, פנינה שאין כמותה, שלמה זלמן ליבוביץ ז"ל ואת בן העליה המיוחד יעקב סטרקובסקי ז"ל, שלמד בשעתו בכיתתו של בני יבלחט"א, כך בוודאי כולנו קרובים וכואבים, גם על עשרות ההרוגים באופן כללי, ובפרט, מטבע רגשות האדם, על כל אותם אלו שהכרנו בהיכרות אישית מתוך החללים.

הבה"ח יעקב סטרקובסקי ז"ל עבר מסכת חיים לא פשוטה בכלל וכבר בגיל כה צעיר רשם לעצמו בפנקסו האישי, ששומה עליו להתמקד בדבר אחד, ב"שויתי ה' לנגדי תמיד". למרות כל מכסת היסורים שעבר, בנה את עולמו כבן עליה נפלא, והנה בשעה שחבריו לכתה באים בקשרי אירוסין בזה אחר זה, ירד דודי לגנו וקטף שושנים. האם מישהו יכול להכיל כאב ואובדן שכזה?

*

הקב"ה ברא אותנו בני אדם, ברי דעת. עצם יצירת האדם, בצלם אלוקים, מביאה אותנו לחשוב, לנסות להבין כל דבר. מעצם היותנו בני אדם אנו תוהים: מדוע? על מה עשה השי"ת ככה? מדוע דווקא הם ולא אחרים נבחרו כדי לעורר אותנו?

לחשוב ולהתבונן- זה דבר טוב. אך מגיע הרגע בו אנו צריכים לעצור.

"אדם ובהמה תושיע ה': אלו בני אדם שערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה" (חולין ה, ב). -- "אף על פי שאדם אנחנו נמשכנו אחריך כבהמה" (ויק"ר כז א).

נכון, כולנו 'ערומים בדעת'. מוטל עלינו לחקור ולדרוש, לנסות ולהבין. אך כשאנו לא מבינים חשבונות שמים, אנו מיישרים מבט ו'משימים עצמנו כבהמה'. זהו רצון ה' יתברך, זהו!! אנו מאמינים באמונה שלמה ש'דרך הטוב להטיב'. אנו יודעים שכל מה שהשם עושה- הכל לטובה. אנחנו לא מרגישים את מתיקות הטוב? עוד נרגיש, עוד נכיר, ובינתיים נקבל דין שמים באהבה גמורה.

"וראית את אחורי ופני לא יראו". מסבירים המפרשים בדרך רמז: "וראית את אחורי" רק לאחר מעשה, כשתתבונן אחורה, במבט מפוכח בזמן בו הקב"ה יראה לפנינו את התמונה הכוללת, תראה את הטובה בהנהגת השי"ת איתך, אבל "ופני לא יראו", כשהינך עדיין עומד לפני, לפני השלמת התמונה המושלמת, לא תראה את ההטבה שבדבר, כי יראה לך רק רע, ולא תבין עדיין את הטובה שתצמח לך בזה.

הגרב"צ פלמן זצ"ל אמר כי הנהגת ה' בעולם דומה היא לפעמים לעבודת גובלן יפיפיה, ריקמה צפופה ומיוחדת. מצדה האחד אנו רואים תמונה מרהיבה עם נוף יפה, דשא ופרחים, בתים ובעלי חיים, אך אם נהפוך את הגובלן היפה, נגלה מערבולת של חוטים סבוכים, קשרים עבותים וסבוכים, מבולבלים. כולנו מבינים שלולי הקשרים ומערבולת החוטים המסובכים הללו, לא הייתה תמונת הרקמה יוצאת כה יפה ומשובבת לב בצידה העליון. אילולי הניסיונות והקשיים שיש לכל אחד באשר הוא, לולי הקשרים והקשיים, לא היינו מגיעים לתוצר הסופי, לתמונה היפה והמושלמת. כך עלינו להסתכל על החיים בצורה הנכונה ולדעת שהכל לטובה, גם אם עכשיו לעת עתה לא נראה הדבר כך בעינינו, עלינו להמתין בסבלנות לרגע המיוחל, בו התמונה כבר תושלם ותתבהר. רק אז נבין ונרגיש ונבין מה תפקידו של כל 'קשר סבוך' בחיינו, מדוע הוצרכנו להתפתל, לסבול, לכאוב, לחוות אובדן. או אז נראה את התמונה הכוללת, כיצד לכל חוט ומאורע ישנו תפקיד משמעותי. איך הכל נארג באריגת מופת, מה הוביל למה ומדוע. אך לשם כך נמשיך לארוג ולרקום את יצירת המופת הפרטית שלנו, לשמה הגענו לעולם. נתבונן מצד אחד כ'ערומים בדעת', אך כשצריך, 'נשים עצמנו כבהמה'. נבין, באמת ובתמים, שמפקח הבנייה הגדול מכולם יודע אל נכון מה תפקידו של כל בורג, חתיכת עץ או אריח, בכל מערכת הבנייה האדירה הזאת. אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה.

*

עולם שלם עסוק בכל נימי נפשו בשאלת המחדל והכשל, מי אשם וכמה, את מי ניתן להאשים, מי מואיל בטובו לקחת אחריות ומי התחמק (באלגנטיות או בגסות- רוח) מלקיחת אחריות.

עולם שלם טרוד בימים טרופים אלה בשאלה איזו ועדת בדיקה תוקם לחקר מאורעות האימה, שליוו אותנו, ועוד ילוו אותנו, החל מליל ל"ג בעומר. האם ועדת בדיקה או ועדת חקירה, ועדה ממלכתית או ועדה משטרתית, בדיקה פנימית של מח"ש או בדיקה חיצונית. עולם שלם מחפש אשמים, ואילו אנחנו -למרות שגם אנו רוצים ודורשים בכל לב שכל הליקויים החמורים יתוקנו והמחדלים לא ישובו על עצמם חלילה- עסוקים בדברים אחרים. --- אנו עסוקים בחשבון נפשנו. אי אפשר שלא לחוש את ההבדל התהומי הפעור בינינו. דווקא הציבור שלנו, הציבור שנפגע מהמחדלים והקיז דם, כפשוטו, טרוד כעת ראשו ורובו בתיקון המעשים והמידות והרבה פחות בשאלות של 'מי אשם'. ברור שצריך לתקן את הטעון תיקון. אין ספק שמה שהיה- הוא לא מה שאמור להיות.

אך אנחנו הרי יודעים ש"לא הנחש ממית אלא החטא ממית". הקב"ה, לא השוטרים שחסמו את יציאת ה'ההדלקה', דיבר אלינו. הקב"ה, אבינו האב הרחמן, קורא אלינו, זועק, דופק בחוזקה ומעורר אותנו: שובו בנים שובבים.

במה להתחזק?

לב יודע מרת נפשו. אך כולנו יודעים שביום זה פסקה המגפה מתלמידי רבי עקיבא, שנפטרו על "שלא נהגו כבוד זה בזה", ובחז"ל ישנה גירסא נוספת (ראו מגן אבות להרשב"ץ אבות פ"א, ועוד): "וכולם מתו מפני שהיתה עינם צרה זה לזה". לכבד. לפרגן. לא להרגיש שצר ודחוק לנו כשלשני טוב. לא לרמוס איש את רעהו. כי מהשמים הראו לנו כמה עצוב יכול להיות כשרומסים אחד את השני.

"מתוך חיבתן לפניו"

/ הרב זאב גרינוולד, ערכים

המיפקדים שבהם התפקדו בני דור המדבר, לא היו רק צעדים טכניים שבאמצעותם ניתן לדעת את מספר האנשים או את מספר יוצאי הצבא שביניהם. אילו כך היה הדבר, לא היתה התורה מקדישה מקום כה נרחב לפירוט מנינים אלו. ואכן רש"י מבאר כי "מתוך חיבתן לפניו (לפני ה') הוא מונה אותם כל שעה". המיפקד מהווה ביטוי לחיבתם של ישראל בעיני ה'.

אולם מהו המיוחד במיפקד זה, איך מעשה שאינו אלא ענין נוהלי גרידא, יכיל בקרבו פנימיות ונשמה שיעידו על היחס המיוחד של הקב"ה לישראל?

צורת המיפקד התבארה בתורה (במדבר א', ב'): **"שאו את ראש כל עדת בני ישראל... במספר שמות"**. לאמור, כל אחד מן העם חייב היה להתפקד בשמו לפני משה ואהרן. מדוע היו חייבים לנקוב בשמות את כל העובר על הפקודים? כאשר מפקד בצבא מבקש לדעת כמה אנשים בגדודו, עליו לסכם את מספרם הכללי , אולם אין לו כל ענין לדעת את שמותיהם הפרטיים של חייליו ואת שמות אבותיהם. גם הרוצה לדעת את מספרה של קבוצת אוכלוסין כלשהי, לצורך כלכלי או לצרכי דיור, אינו נזקק לבדוק בייחוסם. מדוע הצטוו כאן ישראל להתפקד בצורה של **"במספר שמות"**? התשובה היא כי באיזכור השמות לפני משה ואהרן היתה סגולה להתברך ולהוסיף שפע. עם זאת, ניתן עדיין לסבור שאיזכור השמות, שהיה בו תוספת זכות לישראל, היה השג צדדי שהושג אגב המטרה המרכזית שהיא ידיעת מספר הנפשות בעם, אולם לאמיתו של דבר לא כן הוא. מהות אותו המיפקד לא היתה לצורך חישוב מספרם הכולל של בני הדור, אלא לשם מטרה פנימית יותר. נסביר את הדברים: הלל הזקן היה אומר (אבות א', י"ד): **"אם אין אני לי - מי לי? וכשאני לעצמי - מה אני?"** אנשים שתפיסת עולמם הינה חומרית מיסודה, רגילים לפרש את משמעות דברי הלל כאילו הוא ממליץ לאדם לא לסמוך על טובותיהם של אחרים, כי מה שעושה אדם בשביל עצמו, לא יעשה איש עבורו. לפי גישה זו, ראוי לאדם לפתח לעצמו מרפקים חזקים, כי רק בעזרתם הוא יצליח בעולם. את תוצאות המשמעות המעשית של פרשנות מוטעית זו ניתן למשש על כל צעד ושעל.

ברור שלא לכך התכוון הלל, מטרתו להנחותנו אורחות חיים בעלי משמעות רוחנית.

לכל אחד ניתן מן השמים תפקיד רוחני ייחודי שאותו עליו למלא, ותפקיד זה לא יוכל להתבצע אלא על ידו. אדם שינסה למלא את המשימה המוטלת על זולתו, לא יצליח. מלבד מה שעל ידי זה הוא יזנח את תפקידו הוא, גם לא יושלם תפקידו של הזולת על ידו, באשר תפקיד זה יכול לצאת לפועל רק על ידי מי שעליו הוא הוטל.

התפקיד האישי שהוטל על כתפו של כל יחיד, מוצא ביטוי באותו מיפקד. תפקיד ייחודי זה מוטל רק על שכמו של יחיד מסויים, כי במהותו שונה כל יחיד מרעהו, והתפקיד "תפור" לכל אדם באופן נפרד. כל זה נרמז בשמו של האדם. שם של אדם, במיוחד אם שם זה מופיע בתורה, הוא לא רק אמצעי טכני לזהותו ולהבדילו מאחרים. השם מקפל בקרבו את מהותו של האדם.

אדם הראשון שנתן שמות לכל בעלי החיים, לא נקב בשמות סתמיים. כל שם כלל בקרבו את מהותו הייחודית של אותו מין. לפיכך, מתוך קריאת שמות אלו נודע כי חכמתו של אדם הראשון היתה גדולה מזו של מלאכי השרת. קל וחומר בשמות אנשים, שבהם מקופל טיב אישיותם. לכל היצורים ניתנו השמות בצורה קיבוצית, אולם בישראל יש לכל אחד שם בפני עצמו, שם המורה על מהותו העצמית.

אמר הקב"ה למשה (שמות ל"א, ב'): **"ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור... ואמלא אותו רוח אלוקים"**. שמו של בצלאל, הכיל את מהותו, וזו התבטאה ברוח אלוקים שמילאה אותו, ולכן עליו הוטל התפקיד הקדוש והבלעדי של בנין המשכן. איש מלבד בצלאל לא היה מסוגל למלא משימה זו, באשר היא תאמה רק את אישיותו של בצלא בניגוד למיפקדי אוכלוסין המקובלים בעולם, שבהם אין משמעות לזהותו של כל יחיד, נועד מיפקד התורה להדגיש את מהותו המיוחדת של כל אחד. זוהי החיבה היתירה שנודעה לישראל מתוך ציווי הקב"ה לפוקדם, וכשנשנה המנין, היה זה אות נוסף לחיבה זו. חז"ל הדגישו את רוממותם של ישראל שנמשלו לכוכבים, שהבורא מוציאן ומכניסן במספרם ובשמותיהם, שנאמר (ישעיהו מ', כ"ו): **"המוציא במספר צבאם, לכולם בשם יקרא"**.

לעומדים ממרחק נראים כל הכוכבים זהים, ברם כל אדם יודע מה שונים הם הכוכבים זה מזה. כל אחד מן הכוכבים עולם גדול ונרחב הוא בפני עצמו. אף ישראל נמשלו לכוכבים, באשר כל אחד מישראל הינו עולם מלא, אין לו כפיל ואין לו תחליף. אין כל הגזמה במה שאמרו חז"ל (סנהדרין ל"ז, א'): "שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, וכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא", באשר באמת כל יהודי עולם מלא וייחודי הוא.

משמעותו של מיפקד זה לא היתה ספירה סתמית, אלא מיפקד של עולמות רבים. כדרך שהכוכבים נמנים על ידי הקב"ה במספר ובשמות, כך גם נמנה עם ישראל בצורה זו, והיא מורה על החיבה היתירה שה' מחבבם.

קיים כאן גילוי נוסף המשתמע מתוך המנין במספר שמות. השם

מורה, כאמור, על מהות אישית ייחודית, ולפיכך גם על התפקיד הייחודי. אישיות זו מושגחת בהשגחה פרטית מדוקדקת ממרום, שלא כאומות העולם שהשגחת הבורא עליהם הינה כללית. הרמב"ן (פסוק ג') מדייק כי ביחס לישראל לא נאמר בתורה הפועל "תספרו" (כדרך שנאמר בספירת העומר, למשל), אלא **"תפקדו"**. והוא מסביר: ענין הפקידה הוא זכרון ההשגחה על הדבר, כלשון (בראשית כ"א, א'): **"וה' פקד את שרה"**...

ערכם של חפצים נמדד בכמותם, ולכן שייך בהם הפועל "ספר". אולם כאשר מדובר ביהודים, קובע כל אחד מהם ברכה לעצמו, באשר אין איש בתבל שישווה בעולמו הפנימי אל רעהו, ועל כן ראוי כל אחד לזכרון ולהשגחה מיוחדים, והתורה משתמשת בעניינם בפועל "פקד". המנין במספר שמות, בפרשת כי תשא, נוקט לשון 'פקידה', ובזאת הוא מלמד על ההשגחה הפרטית הצמודה לכל אחד מישראל, והוא מעלה את זכרונם לטובה לפני ה'. הבדל רב קיים בין אבני בנין לבין יהלומים. ללבנה בבנין אין כל חשיבות עצמאית, וערכה נמדד רק במידת שימושה בין האבנים, אולם יהלומים - לכל אחד חשיבות בפני עצמו. שיבוץ של יהלום אחד בין יהלומים אחרים מוסיף על חינה ועל יופיה של כל אבן, ואינו מטשטש את ייחודיותה. אין זה אלא משל חיוור לחיבתם וליקרתם של ישראל, שכל אחד מהם משובץ כאבן זוהרת בכתרו של מלך מלכי המלכים, וממספר כולם מתעלה ומתקלס בעל הכתר.

לאור דברים אלו מתוודע אדם לעומק המושג **"אם אין אני לי - מי לי?"**, ועליו להמשיך ולהבין מה הוא כוחו של יחיד המקיים מצוות, וקל וחומר - רבים העושים, ולפיכך "כשאני לעצמי - מה אני?" מבאר את תפיסת התורה ביחס למיפקד בני ישראל.

נראה לכאורה שדברים אלו באו להחמיא לנו ולנסוך בנו רק תחושת חשיבות, שהרי אין כמונו בנים חביבים למקום, אולם חלילה לנו מלאמץ דרך זו. חז"ל (במדבר רבה א', י"א) הסבירו שבכוונה תחילה נקטה התורה כאן את לשון: **"שאו את ראש"**, משום שלשון זו משמשת בשני פנים. פעמים היא לשון הרמה וגדולה, ולפעמים היא מביעה משמעות הפוכה, כאדם האומר למוציא להורג: התז ראשו של פלוני. נשיאת הראש עשויה להניב תוצאות ברוכות, אולם היא גם עלולה לגרום לתוצאה הפוכה, חלילה.

אכן מיפקד עשוי להתבצע בשתי צורות. יש שהוא נעשה באופן שמגמתו לדעת רק את הסכום הכולל של הנפקדים, ואז אין חשיבות לצורתו האישית של כל יחיד - זוהי נשיאת הראש לרעה. אולם קיימת צורת מיפקד שבה חפץ הקב"ה, ושכולה נועדה לרומם את קרנו של כל יחיד מישראל, וזוהי נשיאת הראש לטובה.

בעת מיפקד זה שלאחר הקמת המשכן, הגיעה כל הבריאה אל שלמותה, ועימה הגיעו ישראל למקומם המרכזי בבריאה. על כך רומזת נשיאות הראש לגדולה, באשר בה נודעה חשיבותו של כל איש מישראל ומקומו הנכבד במסגרת הבריאה. אומנם נשיאת ראש נכבדה זו טומנת בקירבה גם אחריות כבדה, שהרי אם לא יזכה האדם למלא את יעודו, הריהו גורם להשפלת היצירה כולה. נשיאות הראש לגדולה עלולה להיות לרועץ, ולשמש במובן ההפוך.

כך דרכה של כל מעלה, שאם אין היא מנוצלת לטובה, היא עלולה, חלילה, להוות מכשיר בכיוון ההפוך. כך גם סגולתה של ההשגחה הפרטית המיוחדת. כאמור, על כל אחד ואחד מישראל קיימת השגחה ייחודית, אולם אם אין האדם עומד בגובה הרוחני הראוי, עלולות התוצאות להיות חמורות, כפי שאמר הנביא (עמוס ג', ב'): **"רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם"**. ללמדנו שאחריות רבה מוטלת על כל יחיד.

ולא יבאו לראות

/ הרב איתמר הרשקו

כחלק מעניינו של שבט הלוי, ישנה השמירה על המקדש. וכשם ששמרו הלויים בעשרים ואחד[1] מקומות במקדש, כך הם היו השומרים על המשכן. והמשפחה שנשאה בעול העיקרי שבשמירה זו, היו בני משפחת הקהתי.

תפקידם בימי המסעות במדבר. היה לשאת את כלי הקודש[2], בכל עת בו החל מסע חדש. וכאשר היה המשכן בנוי. הם היו צריכים לשמור, שזר לא יתקרב לשם.

שני עניינם אלו. גרמו לכך שרבים מבני קהת, מתו בעוון המקדש[3].

ולכן כאשר משה מתבקש, למנות את שבט הלוי. מדגישה התורה, שמבני קהת כבר מתו נדב ואביהו[4]. כהקדמה לכך שיבואו בני הלוי, לשמור את משמרת הקודש[5]. וידעו בכך להיזהר, שלא לגשת אל הקודש כשאין זה תפקידם.

מכיוון שכך, רק אהרון ובניו הוכשרו. להיות אלו המכסים, את כלי הקודש במשכן[6]. שרק לאחר השלמת כיסוי הכלים, יכולים להיכנס הקהתים ולשאת את הקודש.

על הדבר הזה, נתקנא קרח. כיוון שהוא היה מבני הקהתים, שאמנם נשאו את הארון[7]. אך לא זכו לראותו ממש, כמו שזכו אהרון ובניו. וכנגד זה משה הזהיר אותם - רב לכם[8]. ואם תבקשו יותר מתפקידכם, אתם עלולים למות.

וכבר מצאנו, שהן משה והן אהרון - הוזהרו על כך.

במעמד הר סיני, ולאחר חטא העגל. ביקש משה לראות, את כבוד ה'. אך הקב"ה ענה לו - "והסרתי את כפי וראית את אחרי ופני לא יראו[9]". שכן לא ניתן לראות את ה'[10]. ולכן רק אחרי שהקב"ה, מכסה את מראית כבודו. ניתנה למשה הרשות, לראות את קשר התפילין של הקב"ה[11].

וגם לאהרון לא נתנה הרשות, להיכנס בכל עת אל הקודש[12]. ורק אחת בשנה, או כאשר הוא עושה כסדר הזה. יכול אהרון לבוא אל הקודש, כשהמקום מכוסה בענן.

ועל כן גם לבני קהת, לא הותר לגשת אל הקודש. זולת אם כוסו כבר, כלי הקודש.

הנה כי כן, הדרך לראות את הקודש אינה בידנו. ורק כאשר הקב"ה מכסה טפחיים, ניתן לגלות טפח. ולכן ישנה הזהרה - ולא יבאו לראות.

שאין לאדם רשות לנסות, לראות את הקודש. וכמו שאף ארע, עם 'אצילי בני ישראל'. שדחקו וראו את השכינה, ולבסוף נפרע מהם[13].

ורק כאשר הקב"ה נותן רשות, ניתן לראות את הקשרי הדברים.

וכמו שעשה עמנו הקב"ה, בימים ההם בזמן הזה. כשחושך כיסה את הארץ, לפני חמישים וארבע שנים[14]. ומתוך כך באנו לאור גדול, בהחזרת שלטון ישראל למקום המקדש. יחד עם שאר חלקי העיר ירושלים. וכל זאת, משום האחדות שהייתה בעם, ובממשלה. כשם שאהרון זוכה להיכנס לקודש הקודשים, מכוחם של ישראל השולחים אותו לשם[15].

1 - בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש... והלוים בעשרים ואחד מקום - מידות א, א
2 - "זאת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים", המקודש שבכולן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת - רש"י במדבר ד, ד
3 - 'על כן', כל מי שנאמר בו ע"כ מרובה באוכלוסין. חוץ מלוי שהארון היה מכלה בהם - רש"י בראשית כט, לד
4 - במדבר ג, ד
5 - "הקרב את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו. ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד לעבד את עבדת המשכן"- שם, ו-ז
6 - שם ד, ה- טו
7 - אמרו חכמים חכם גדול היה קרח ומטועני הארון - במדבר רבה יח, ג
8 - דבר גדול אמרתי לכם ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם - רש"י במדבר טז, ז
9 - שמות לג, כג
10 - ויאמר לא תוכל לראת את פני כי לא יראני האדם וחי - שם, כ
11 - הראהו קשר של תפילין - רש"י שם, כג
12 - ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארן ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת - ויקרא טז, ב
13 - ת'ויראו את אלהי ישראל', נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה. אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן. ולזקנים עד ויהי העם כמתאוננים וגו' ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה, בקצינים שבמחנה - רש"י שמות כד, י
14 - הממשלה נתנה הנחיה להחשיך את הבתים ולצבוע את פנסי הרכבים, כדי שלא יהיו כ"מטרות חיות" לפגזי הירדנים והסורים
15 - יומא יט.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

תפילת יום כיפור קטן

שאלה: הרב יכול להסביר מה עניינה של תפילת 'יום כיפור קטן'?

תשובה: תפילת יום כיפור קטן יסודה במקובלים אשר היו בעיר צפת, כגון רבי משה קורדברו (הרמ"ק, בעל ה'תומר דבורה') ורבי שלמה אלקבץ (מחבר הפיוט המפורסם 'לכה דודי'. שניהם חיו לפני כ-500 שנה).

הרעיון מאחורי תפילה זו הוא בכך שיום ראש חודש הוא עת רצון לתפילה ובקשה, והוא זמן כפרה על העבירות של אותו החודש, וכפי שאנו אומרים בתפילת מוסף של ראש חודש 'ראשי חודשים לעמך נתת, זמן כפרה לכל תולדותם' (ואגב מקובל שתפילה זו נתקנה ע"י רחל אימנו, ושמה גם מרומז בראשי התיבות של התיבות הראשונות 'ראשי חודשים לעמך').

אולם מאחר וראש חודש הוא יום שמחה ואין מתענים בו, נהגו בערב ראש חודש להרבות בסליחות ובתחנונים (וכאשר ראש חודש חל ביום ראשון מקדימים ליום חמישי) ונתקן אף סדר תפילה מסודר, ויש רבים שגם מתענים ביום זה לתשובה וכפרה (ויש לקבל את התענית בתפילת מנחה של היום שלפני ערב ראש חודש).

מובא בשם רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל (הסטייפלר): 'מאז ומתמיד מקובל בישיבות שתפילת יום כיפור קטן טובה ומועילה לבטל גזירות קשות רח"ל'.

ומזכר מנהג זה בספר 'פרי חדש' ואף המשנה ברורה מביא מנהגה של תפילה זו בהלכות ראש חודש.

ולכן זה נקרא יום כיפור קטן, כי יום כיפור יש בכוחו לכפר על העבירות של כל השנה, ויום כיפור קטן יש בכוחו לכפר על העבירות של אותו חודש.

לא בכל ערב ראש חודש נוהגים לומר תפילה זו, אלא רק 8 פעמים בשנה, כי בערב ראש חודש אייר לא נוהגים לומר תפילה זו (כי בחודש ניסן לא אומרים תחנון) וכן בערב ראש חודש תשרי (כי מכסים את דבר בוא ראש השנה כפי שנאמר 'בכסה ליום חגנו') וכן בערב ראש חודש מרחשון (כי גם בו לא אומרים תחנון) וכן בערב ראש חודש טבת (שזה בעיצומם של ימי החנוכה) והסימן לכך 'חטא"ת' - חשון, טבת אייר, תשרי.

ואכן נוהגים היום בהרבה מקומות לערוך בערב ראש חודש תפילת יום כיפור קטן ביחד עם תפילת מנחה (ניתן למצוא את סדר התפילה בחלק מהסידורים) ורבים גם נוהגים להתענות, ואם יש 01 מתענים, אז גם מוציאים ספר תורה וקוראים את הקריאה של תענית ציבור ואומרים 'עננו' בתפילת שמונה עשרה.

ואסיים בסיפור נפלא אודות תפילת יום כיפור קטן ששמעתי מהגאון הרב אשר וייס שליט"א ששמע אותו מאחד מזקני החסידים בעיירה לודז' בפולין.

וכך הסיפור: פעם אחת הגיע החפץ חיים באחת ממסעותיו (למכור את ספריו, או לעורר בעניין 'לשון הרע') לעיירה לודז' והגיע זמן תפילת המנחה, והחפץ חיים התעניין היכן אפשר להתפלל מנחה, ואמרו לו שיש כאן שטיבל של חסידי אלכסנדר (חסידות אלכסנדר הייתה אחת מהחסידיות הגדולות קודם השואה הארורה, ובעקבות השואה כיום היא חסידות קטנה) ואכן החפץ חיים שם פעמיו אל עבר השטיבל לתפילת מנחה.

כאשר הגיעו לשם אמר החפץ חיים לחסידים שהיו שם, שמאחר והיום ערב ראש חודש צריך לומר 'תפילת יום כיפור קטן', אך החסידים שלא היו מורגלים באמירת תפילה זו, אמרו לחפץ חיים 'ד'ה רב'ה זאגט נישט' - כלומר, הרב'ה לא אומר תפילת יום כיפור קטן, ואם הרב'ה לא אומר אז גם החסידים לא אומרים...

אמר להם החפץ חיים, אמשול לכם משל למה הדבר דומה:

שני יהודים נפגשו בתחת הרכבת בקראקוב, שואל יהודי א' את יהודי ב' לאן פניך מועדות? לווארשא - ענה לו.

אמר לו יהודי א', מצויין, גם פניי מועדות לווארשא, ואם כך נוכל לשבת אחד ליד השני, ללמוד דף היומי, להעביר את זמן הנסיעה ביחד בדברי תורה המאירים את הנפש ומשובבים לב.

ואכן עלו לרכבת, ישבו אחד ליד השני, והחלו להעביר את זמן הנסיעה בלימוד 'דף היומי', אולם לאחר נסיעה של שעה הגיעה הרכבת לתחנתה הראשונה, ויהודי ב' החל אורז את מטלטליו ומתכונן לרדת מהרכבת.

אמר לו יהודי א' - הרי אמרת לי שאתה נוסע לווארשא, ועד ווארשא יש עוד כמה שעות טובות של נסיעה, מדוע אתה יורד כעת?

ענה לו יהודי ב' - אתה כנראה אדם בעל אמצעים - עשיר, ויש לך מספיק כסף לקנות כרטיס מקראקוב עד ווארשא, אולם אני לא כמוך, ודל בממון אנוכי, ולכן בכל תחנה אני יורד, הולך לשטיבל המקומי, מקושש כמה פרוטות, ואז קונה כרטיס לתחנה הבאה, וכן בתחנה הבאה, ואם הכל ילך כשורה, אז מחר בצהריים אגיע לווארשא ואפגוש אותך שם.

אמר החפץ חיים לחסידים: הרב'ה שלכם יהודי עשיר, יש לו הרבה זכויות, והוא קונה כרטיס מיום כיפור עד יום כיפור, אולם לי אין הרבה זכויות כמו לרב'ה שלכם, וכל תחנה, בכל חודש, אני צריך לקושש כמה זכויות, כדי לקנות כרטיס עד התחנה הבאה- ערב ראש חודש הבא.

כאשר החסידים שמעו משל זה - הסכימו להתפלל ביחד עם החפץ חיים תפילת יום כיפור קטן, ולאחר זמן סיפרו לרב'ה מאלכסנדר את דבר התפילה שערכו בשטיבל בערב ראש חודש העבר, ואת המשל של החפץ חיים, וכאשר הרב'ה שמע זאת ביקש כי רצונו שבשטיבל זה בכל ערב ראש חודש יאמרו תפילת יום כיפור קטן.

ומאז קראו לשטיבל הזה:

'השטיבל של החפץ חיים'.

סיפור קצר לחג השבועות

שמעתי מהמשגיח בישיבת 'עטרת ישראל' הרב חיים וואלקין שליט"א, סיפור מפעים על דודי זקני הרב מרדכי גיפטר זצ"ל ראש ישיבת 'טלז' (בקליבלנד בארה"ב) שהתרחש עמו בימי בחרותו עת למד בישיבת 'טלז' (בליטא), והרב גיפטר זצ"ל היה רגיל לספר סיפור זה פעמים רבות, ואף סיפר זאת במעמד סיום הש"ס בארה"ב.

ומעשה שהיה כך היה:

הבחור מרדכי גיפטר והחברותא שלו ישבו ולמדו בחג השבועות, כמעט ללא הפסקה, למדו בערב החג, למדו בליל שבועות, לאחר התפילה אכלו וישנו מעט, וקמו שוב ללמוד לאורך יום חג השבועות.

בחו"ל כאשר מסתיים חג השבועות, מתחיל החג מחדש, שהרי יש שני ימים טובים, וגם בלילה השני, ישבו צמד הבחורים הנ"ל ולמדו בשקיקה כל הלילה, לאחר תפילת ותיקין התפללו וישנו מעט, וחזרו ללמוד במהלך היום.

בשעת אחר הצהריים מאוחרת, בערבו של יום טוב שני של גלויות, יצאו צמד הבחורים לטייל מעט בין העצים של עיירת 'טלז', כדי לחלץ עצמות, ולשאוף מעט אוויר צח, ובדרך המשיכו לדבר בלימוד.

פגש אותם אחד מהבעלי בתים המיוחדים של עיירת 'טלז', וראה בחורים מטיילים מחוץ לישיבה, ואמר לעברם: 'בחורים! שבועות! מטיילים בחוץ? לא לומדים!?', אמר לו הבחור מרדכי גיפטר, למדנו כ"כ הרבה ב-48 שעות האחרונות, יצאנו מעט להחליף כוחות...

אמר להם הבעל בית משפט שאותו הבחור מרדכי גיפטר לא שכח בכל ימי חייו: **'ראיתם פעם שיכור שמסרב לעוד לגימה של יין'??**

אלו היו הבעלי בתים המיוחדים של עיירת 'טלז' דליטא.

סיפור לשבת

גנב שכזה...

הג"ר שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב לייקווד, בסיפורים מפעימים
על כ"ק האדמו"ר הרה"ק מטאהש זי"ע, קדוש ישראל ותפארתו

אבי מורי ז"ל היה מהעשרה ראשונים של הרה"ק מטאהש זי"ע, כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש מרן משולם פייש בן רבי מרדכי זצוקללה"ה. אחרי המלחמה הנוראה – באותו זמן היה אבי ז"ל דר במונטריאל – שם היה ממקימי ומייסדי בית מדרשו של מרן זי"ע בעיר מונטריאל – לפני שבנה את קרית טאהש המעטירה – והיה אבי מורי ז"ל מה"מנין" שלו, ועמד על ימינו במסירות נפלאה.

זכיתי הרבה להסתופף בצילו הקדושה – האיש הקדוש הזה תפס אותי באופן מיוחד – אישיותו הנדירה, עבודתו הקדושה, וקדושתו העצומה והנוראה עד למאוד – קשה לתאר את ההרגשים שחוויתי בהיותי במחיצתו הטהורה, ופניו כפני מלאך אלקים, ובפרט עיניו המאירות באור נוגה כשמש בצהריים באופן מיוחד שלא רואים.

היה זה לפלא, שלמרות התנהגותו הפלאית שלא ישן ולא אכל – והיה טועם "פת שחרית" רק לאחר חצות הלילה!

המשך בעמוד הבא...

(ארוחה שכללה סעודות בוקר, צהריים, וערב גם יחד!) – מ"מ היה תמיד עירני, במלוא החיות! נסעתי בקביעות עם ילדיי שיחיו כדי להתבשם מעבודת הקודש שלו, בפרט היה זה מחזה הוד לראות איך שאמר את כל ספר התהלים ביחד עם בחורי ישיבתו הקדושה בעש"ק בבוקר קודם התפילה.

עדיין חקוק בזיכרוני בימי ילדותי שהיה מרן הרה"ק זי"ע מגיע בכל שנה ושנה לבארא פארק לשבת, ואז זכיתי ביחד עם אבי מורי ז"ל לחסות ולהסתופף בצילו הקדושה במשך כל השבת, ולא מש מזיכרוני עבודת הקודש הנפלאה שלו, בפרט כשהרבי זי"ע היה מקפץ ומכרכר בעת התפילה באימה ויראה. האהבת ישראל שלו הייתה באופן שאין לשער ואין לתאר – הוא היה אוהבן של ישראל יחיד במינו – הסכומים האדירים שהיה מחלק לכל נצרך ולכל דבר שבקדושה – הגבאים ניסו למנוע את חלוקת הסכומים האדירים, כי לבית הרבי לא נשאר אפי' פרוטה לפורטה, ומשהרגיש בזה הרבי, היה מטמין את הממון בנעליו למען לא ירגישו הגבאים בדבר, כה רבה הייתה השתוקקותו לחלק צדקה לנצרכים. כשהגבאים הערימו קשיים על הנצרכים להיכנס לבית הרבי, ניגשו לרבי בבית מדרשו, ואמר להם לבוא אליו כשהולך למקווה, ושם חילק סכומים אדירים הרחק מעינא בישא.

מרן הרה"ק זי"ע העיד על עצמו שבטבע הוא ההיפך של "לב טוב" והוא גם קמצן, רק הוא עבד על מידותיו להפכן מן הקצה אל הקצה.

לפני מספר שנים הייתי אצל הרה"ק זי"ע, וביקשתי מהרבי שהייתי חפץ לקבל כיפה ממנו, וביקש הרבי מאחד הגבאים שילך להביא כיפה לבנה מחדרו הפרטי. כשהגבאי יצא לחוץ, אמרתי להרבי שהייתי חפץ בכיפה שהרבי לבש אותה באמת... וחייך הרבי. כשחזר הגבאי עם כיפה בידו, הוריד הרבי את הכיפה שהייתה מונחת על ראשו הקדוש, ולבש את הכיפה שהביא הגבאי, ולאחר שהסירה מראשו מסרה לידי ושאל אותי כשבת שחוק על פניו "נו, עכשיו טוב?"... ובדרך אגב, כשהושיט לי הרבי את הכיפה, הייתה הכיפה חמה מאוד, וכשיצאתי לחוץ לבשתי על ראשי את הכיפה, והוכרחתי מיד להורידה, כי הרגשתי כאילו יצאה הכיפה מכבשן האש.

סיפר לי גיסי הרה"ג ר' אלכסנדר בלויא שליט"א ראש ישיבת סקווירא – מונטריאל, שהרה"ק זי"ע היה הולך בכל חודש עם אחד ממקורביו לעיר מונטריאל לבקר את החולים בבית החולים. הרבי היה הולך ומבקר בכל הקומות של הבית החולים. לאחר שעברו כמה שנים, אירע פעם אחת שהבחין הרה"ח ר' אהרן קרויס שליט"א – שליווה את הרבי לבית החולים – שמה שהרבי פגש אז "במקרה" את פלוני בפרוזדור של הבית החולים, לא היה זה מקרה כלל וכלל, ולאחר כמה בירורים נתברר לו לר' אהרן, שרובם של אלו שהרבי "פגש" אותם, היה מתוכנן מקודם – והם היו אנשים נצרכים שהיו זקוקים לעזרתו של הרבי, ולא היו יכולים להגיע אליו, לכן קבעו איתם שהרבי יפגוש כל אחד מהם בבית החולים בקומה פלוני ובמקום פלוני ובשעה פלונית, ושם הייתה לו גם ההזדמנות לתת להם ממתנת ידו הרחבה והמלאה...

פעם אחת נכנס יהודי נגיד אל הרה"ק מטאהש זי"ע, ומסר לידו מעטפה סגורה עם סכום גדול. לאחר שיצא, נכנס יהודי אחר שהיה נצרך לבריות ל"ע, וכשיצא מהקודש, הבחין בהעשיר שעודנו שם, וכששמע שהוא נוסע למונטריאל ביקש ממנו שיסיע אותו לשם, והעשיר נעתר לבקשתו ולקחו עמו ברכבו. באמצע הדרך, ראה העשיר שהנצרך מוציא מכיסו איזה מעטפה, ושולף משם סכום עצום של שטרות כסף ומתחיל לספרם, כשהבחין העשיר בשם החברה שבבעלותו שמתנוססת על המעטפה – כמעט שנתעלף – וכאשר שאל את העני מנין לו מעטפה זו, השיב היהודי, שהרבי מטאהש מסרה לו, והבין העשיר שהמדובר במעטפה אותה מסר לפני כשעה קלה להאדמו"ר מטאהש, ושאל העשיר את היהודי "שמא אתה יודע כמה כסף יש כאן", אמר לו היהודי "אני הולך עכשיו לספור", אמר לו העשיר "אינך צריך לספור, יש כאן עשרת אלפים דולר"... העשיר נדהם מאוד ממעשה זה, ולכן לאחר שהוריד את היהודי במקום שהיה צריך להיות שם, חזר על עקביו ונסע מיד בחזרה למעון קדשו של האדמו"ר מטאהש, ונכנס שוב לקודש פנימה ואמר להרבי: זה שהרבי נתן ליהודי את הכסף שמסרתי להרבי – זה בסדר – הלא נתתי את זה להרבי במתנה, וברשותו לעשות עם הכסף כחפצו, אבל לזאת מלאני לבי לשאול, למה הרבי אפילו לא פתח את המעטפה לספור את הכסף? השיב לו הרבי כשבת שחוק על פניו: לספור את הכסף – לזאת אל תדאג – העני כבר יספור טוב את הכסף...

יהודי אחד שהיה עסקן גדול, היה נכנס מידי תקופה אצל הרבי מטאהש זי"ע, והרבי מסר לידיו סכומים עצומים של כסף על מנת שיחלקם לנצרכים. כשהגבאים עלו על הדבר, שכשאותו עסקן נכנס אצל הרבי, נעלמים כל הסכומים העצומים של כסף שהיו שם, ולא נותר אפילו ללחם לאכול, הערימו קשיים והקשו מאוד על אותו עסקן שלא יוכל להיכנס אצל הרבי. כשהעסקן ראה שאין מניחין לו להיכנס, עמד אצל פתח הבית והמתין לשעת הכושר לגשת אל הרבי. כשהרבי יצא להתפלל, ניגש אליו היהודי הזה ואמר לו שאינו יכול להיכנס, והרבה נצרכים משכימים לפתחו שיתן להם כסף לצרכיהם, ואין לו כסף. אמר לו הרבי עיין במסכת פסחים בדף פלוני, ובמסכת פלוני בדף אלמוני... היהודי לא הבין מה הקשר בין בקשתו למראי מקומות שהרבי אמר לו, אבל החליט לבדוק את הדבר. נכנס העסקן הזה לבית הרבי, והוציא מסכת פסחים מהארון, ומצא בדף אותו נקב הרבי סכום עצום של כסף, וכך חזר הדבר ונשנה במסכת אחרת שאמר הרבי, שמצא עוד סכום גדול של כסף, עד שהיהודי הבין שהרבי מסר לו מראי מקומות היכן למצוא את סכומי הכסף.

נכנס נצרך אל הרבי זי"ע, ושפך את לבו על מצבו וגורלו המר שאין לו לחם לאכול, ובאו מים עד נפש, הרבי – נכמרו

המשך בעמוד הבא...

רחמיו עליו – ואמר לגבאי שימחול בבקשה לצאת מחדרו, ולהיכנס לחדרו הפרטי – של הרבי – ולהביא משם נדבה לעני. הגבאי יצא מהחדר, ותיכף הוציא הרבי ממנעלו מעטפה עם סכום של עשרת אלפים דולר ומסרם לעני, ואמר לו להכניס את המעטפה בכיס מיד ולא לדבר על כך כלום. כשנכנס הגבאי הביא עמו עשר דולר לתת נדבה להעני, הרבי קיבלו מידיו ומסרם לעני, ואמר לגבאי שמצווה רבה לתמוך בעני זה, ורמז לעני לשתוק ולא לדבר מהסכום הקודם שכבר נתן לו...

מסופר על הרבי מעשה נפלא: נכנס אליו יהודי שהיה דר במונטריאל, ואמר לו שבא להיפרד ממנו, מפני שהוא עומד לעזוב את העיר ולעבור להתגורר בעיירה מרוחקת. העיירה ההיא הייתה כמעט ריקה מכל סממן יהודי, והרבי שאלו איך יתכן הדבר שיהודי כמוך יגור במקום שכמעט אין שם אידישקייט. אמר לו היהודי שהדבר הוא מפני שאירע לו ל"ע אסון גדול, והוא סיפר לרבי, שהיה לו סכום גדול מאוד של כסף כדי לקנות דירה במונטריאל, וכאשר נסע פעם לאנטוורפן, נגנב ממנו כל הסכום, ועכשיו שהציעו לו איזה משרה באותה עיירה, אין לו ברירה ומוכרח הוא לעבור לשם כדי שיהא לו פרנסה וכלכלה. אך הרבי לא הרפה, ואמר לו שאף על פי כן לא כדאי הדבר להחריב את ביתו מכל האידישקייט, וכדאי לו להישאר במונטריאל. למחרת, כשהיהודי התפלל בבית המדרש, נכנס יהודי לא מוכר, וניגש אליו, ושאלו אם הוא היה פעם באנטוורפן ונגנב ממנו סכום עצום של כסף, ומשהשיב לו היהודי שכן, אמר לו היהודי בשקט שהוא נתפתה מיצרו, והוא גנב ממנו הכסף, ועכשיו הוא מתחרט, והחזיר לו כל הכסף, ואמר לו שיש כאן עוד כמה אלפי דולרים על עוגמת נפש ותיכף ברח הגנב... היהודי לא האמין למשמע אזניו, הוא לקח את המעטפה עם הכסף, וראה לנכון שאכן כל הסכום העצום שנגנב ממנו נמצא שם – עם התוספת. היהודי ראה בזאת סייעתא דשמיא עצומה שעליו להישאר במונטריאל ולא לעבור למקום ההוא, ושמח שגם הרוויח כמה אלפי דולרים מכל הגניבה הזאת, ואכן כן עשה, הוא נשאר שם, וקנה דירה חדשה והקים בית יהודי חסידי לתפארת.

שנים רבות אחר מאורע זו, פגש היהודי באותו גנב שהחזיר לו לפני שנים את כל הכסף, והיהודי ניגש אליו והודה לו שבזכות זה שהחזיר לו הכסף נשאר במונטריאל והקים בית חסידי לתפארת, וכאשר ראה שהיהודי לא מבין, גילה לו את הסוד, ואמר לו שהוא לא היה מעולם באנטוורפן, רק האדמו"ר מטאהש ביקש ממנו להיכנס אליו, ולספר לו את כל המעשה הזה – כאילו הוא היה הגנב – וליתן לו כל הכסף הזה כדי שיישאר במונטריאל ולא לעבור למקום ההוא, ולכן לו אתה צריך להודות ולא לי...

שביבים / שאול שיף

"אני לא רוצה להטריח את הקב"ה"

בשל מי ובשל מה קרה האסון הנורא בארבע אמותיו של שר התורה והקבלה, התנא האלוקי רבי שמעון בר-יוחאי? השאלה הזאת אינה יורדת מעל שולחנם של גדולי ישראל האמיתיים ותשובה אין. (לפני 185 שנה, באייר תקצ"ו הספיד מרן החתם סופר את הרוגי רעידת האדמה הקשה שחיסלה כמעט לחלוטין את הקהילה היהודית בצפת ובטבריה. בצד דבריו המוכרים והידועים (הזנחת ירושלים עיר הקודש, הוא הביא את הסברו לטרגדיה הנוראה לרעידת האדמה, של בעל "פאת השולחן", הרב ישראל משקלוב זצ"ל מתלמידי הגר"א. וכך אמר: "כחטא חורבן בית שני על שנאת חינם... שאין ביניהם שלום כל כך".)

בנסיבות אחרות לגמרי, כאשר תלמידי הישיבה בראדין, של מרן החפץ חיים לא ידעו כיצד לנהוג אל מול הכוחות הגרמניים ששעטו אל תוככי ליטא, נעשה שימוש בהגרלת הגר"א. וכך מסופר: במלחמת העולם הראשונה שפרצה בשנת תרע"ד, כבשו הכוחות הגרמניים עיר אחר עיר. הם התקרבו במהירות לראדין, העיירה הקטנה בגודלה הפיזי והעצומה בקומתה הרוחנית, שהייתה משכן לגאון-ישראל רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ה'חפץ חיים'. בראדין שכנה ישיבתו של ה'חפץ חיים', בראשה עמד חתנו הגאון רבי צבי הירש לוינסון. רבי צבי הירש נטל על כתפיו את ניהול הישיבה כדי להקל מעל חותנו את המשא, תחת הנהגתו צמחה ישיבת ראדין והתפתחה מאוד, הן במבנה קבע שלא היה עד אותו יום, והן בארוחות מסודרות לבחורים. כעת היו הבחורים אחוזי בהלה מהצבא הגרמני המתקרב לאזור, וביקשו מרבי צבי הירש שייכנס אל חותנו, ה'חפץ חיים' וישאל מה עליהם לעשות: האם לברוח לעבר רוסיה, או להישאר בראדין תחת שלטון הגרמנים. נכנס רבי צבי הירש לוינסון אל חותנו, ושאל: "רבי, מה עושים?"

ה'חפץ חיים' השיב בצער: "אינני יודע".

"אבל הלא מוכרחים להחליט", ניסה רבי צבי הירש לדחוק בחותנו, "מה עלינו לומר לבחורים?"

ה'חפץ חיים' סירב להשיב. "אינני יודע"...

למחרת בבוקר הגיע רבי צבי הירש להיכל הישיבה ואמר לבחורים שלדעתו זו העת הראויה להטיל 'גורל הגר"א'. "הגם שנצטווינו

בתורה 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך'", אמר רבי צבי הירש, "כעת מוכרחים אנו לבחור באפשרות כלשהי, ועל כן נטיל גורל והשם ינחנו בדרך טובה".

ערך רבי צבי הירש את הגורל עם הבחורים, ועלה בגורל הפסוק "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". שמח מאוד רבי צבי הירש בתשובה הברורה משמים, ונכנס שוב לחדרו של רבי ישראל מאיר הכהן, לבשר לו את התשובה שעלתה בגורל. טרם הספיק רבי צבי הירש לפצות פה והכהן הגדול מאחיו אומר לו: "חשבתי אתמול הרבה על שאלתך מה נעשה עם בחורי הישיבה. הגעתי למסקנה שעלינו לקיים את הפסוק 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה, ועתה הייתי לשני מחנות'. נפצל את הישיבה לשני חלקים ומן השמים ירחמו". "פלא והפלא", נענה רבי צבי הירש לחותנו, "ערכנו בישיבה גורל הגר"א וזה בדיוק הפסוק שעלה בגורל!" שמע ה'חפץ חיים' ואישר: "אם כך יצא בגורל וכך עלה בדעתי בלי לדעת מהגורל - הרי זה טוב מאוד. וכך נעשה". "אולי יעשה חותני את הגורל שוב", ביקש רבי צבי הירש מה'חפץ חיים', "כדי שנהיה בטוחים שזו תשובה משמים?"

ה'חפץ חיים' סירב. "אינני רוצה להטריח את הקדוש ברוך הוא יותר"...

ישיבת ראדין התחלקה לשני חלקים. חלק אחד בהנהגת ראש הישיבה - הגאון רבי משה לנדינסקי, והמשגיח - רבי יוסף לייב ננדיק, נותר בראדין. החלק השני, בראשות ה'חפץ חיים' וחתנו הגאון רבי צבי הירש לוינסון - גלה לפלך מינסק ובהמשך הרחיק נדוד לתוככי רוסיה. בשל המהפכה הבולשביקית המשיכו ה'חפץ חיים' ובני הישיבה בנדודיהם והגיעו לעיר סנובסק (כיום באוקראינה). שם, למרבה הצער - בדיוק לפני מאה שנה - ביום יח בשבט תרפ"א, נפטר רבי צבי הירש לוינסון מדלקת ריאות.

בעקבות פטירתו של רבי צבי הירש, שהיה מנהל הישיבה ברוחניות ובגשמיות, החליט ה'חפץ חיים' לסיים את הנדודים ולשוב עם בני הישיבה לראדין.

ישנם שניים - שלושה מיקירי ירושלים שיודעים כיצד לערוך את הגרלת הגר"א האמינה ביותר, ולשאול מה גרם לשבר הגדול בצפת שהחריד את העולם היהודי כולו.

הפסיקו לחנך...

לפני חמש שנים פרצה סערה בקהילה החינוכית בארצות הברית. איימי צ'ואה, פרופסור באוניברסיטת העילית "ייל" בקונטיקט, שהיא בת להורים שהיגרו מסין לארצות הברית, כתבה ספר מטלטל בשם "המנון הקרב של אימא נמרה" (הוצאת מודן בעברית). היא דורכת בכל הכוח על היבלת הכי כואבת לאמריקאים: העובדה שהתלמידים הסינים עוקפים את האמריקאים - ועוד יותר אותנו - בכל פרמטר אפשרי. במבחן פיז"ה בשנת יציאת הספר לאור, תלמידי שנחאי ראשונים בקריאה, בעוד שהאמריקאים במקום 17 והישראלים - אוי לבושה - במקום 37. השנחאים ראשונים במתמטיקה, ארה"ב במקום 31 וישראל 42. במדעים: שנחאי במקום הראשון, ארה"ב במקום 23 ואנחנו - 42.

ההסבר של צ'ואה פשוט: התלמידים האמריקאים כושלים כי יש להם הורים אמריקאים, ואלו הפסיקו לחנך את הילדים להתאמץ ולנצח. מרוב דיבורים על אינדיבידואליות, ההורים שכחו לתבוע מהילד ללכת מעבר לעצמו. הסינים, לעומתם, לא מוותרים. הם תובעים מילדיהם בעקשנות להשיג מצוינות.

היא מספרת כיצד העבירה את הבנות שלה מסלול גידול קשוח בו היו חייבות להשיג ציון A בכל בחינה. הבת שלה, בת השש, לא אהבה לימודי פסנתר, והאימא הפכה את הבית לאזור מלחמה. היא לא נתנה לה לקום מהכיסא עד שתסיים לנגן ואיימה לתרום את בית הבובות שלה ליתומים. בסוף, הילדה הצליחה לבצע את המשימה ומאז לא הפסיקה לנגן. המסקנה: הורים מערביים טועים כשהם מכבדים את ההתנגדות של הילדים לפרוץ את אזור הנוחות שלהם.

הספר עורר סערה על רקע הצעדים הקיצוניים בה פעלה. אכן נעזוב את הצעדים הללו וגם נדלג על השטות של השגת ציון A בכל בחינה, אבל נשאל על המהות: האם צריכים לחנך את הילד להתאמץ מעבר ליכולות השגרתיות שלו או מוטב לשמוח בכך שהוא לא שובר כלום?

בזכות "דין תורה"

בחור צעיר עם ראש חלש התקשה בהבנת הלימודים בישיבה, הכול הלך לו קשה מאוד! עד שהצליח להבין 'שטיקעל' גמרא קטן כבר היו חבריו מפלפלים בלהט בכל דברי המפרשים על אתר... - בצורת לימוד שכזו דעך בו הרצון והחשק מיום ליום, הלימודים בישיבה התרופפו, עד שהפכו לסיוט קשה מלא סבל וצער, כאשר לא ראה כמעט שום ברכה בתלמודו והישגיו, וכבר רצה ח"ו לעזוב את היכלה של תורה לגמרי! רחמנא ליצלן.

כששח את ליבו ומרירותו בפני רבו הקרוב לליבו, שהיה גם דיין מומחה באחת הקהילות הקדושות, ביקש ממנו הרב לנסות לסייע בעדו לפסוק בדין תורה סבוך אחד! הבה ננסה את כוחך בלימוד, אמר הרב, תוכיח נא לפנינו שיש ביכולתך להוציא פסק ערוך בדין תורה קשה אחד!

ניחא, אמר הבחור, על אף שאינני מאמין שאצליח בזה כלל...

הסכת ושמע, פתח הרב תיכף בדיון סוער בדין תורה המדובר: הנעל והספר תורה באו יחדיו לדין תורה, התובע הוא הנעל, והנתבע הלא הוא הספר תורה.

פתח הנעל בסדר תביעתו ואמר: הנה שנינו עשויים מעור הבהמה, גם אני הנעל וגם זה הספר תורה, שנינו גדלנו יחדיו בעור של אותה פרה באותה רפת, התגוללנו יחד בשווה על כרי הדשא, אכלנו את אותו עשב ושתינו את אותם מים! והנה הגיע סופנו, ואתא שוחט ושחט לתורא, יחדיו עמדנו תחת סכין השחיטה, ויחדיו היינו כשפשטו את העור מן הבשר! - מדוע אם כן זכה חברי שיעשו מעורו ספר תורה קדוש ומקודש, שמכניסים אותו בתהלוכת מפוארת של 'הכנסת ספר תורה' אחר כבוד אל ארון הקודש, וכולם מנשקים אותו בחביבות יתרה! ואילו אני הקטן והשפל, שגדלתי יחד עמו, עשו ממני נעל פשוטה, שכולם דורכים ורומסים אותה עד עפר תמיד!

נו, שאל הרב, מה תאמר לנו בחור יקר בדין תורה קשה ומסובך זה!

תיכף ענה הבחור בעוז, הנעל צודק בטענתו! מדוע ייגרע חלקו מן הספר תורה, כאשר שניהם כאחד שווים מעור של אותה בהמה!

לאט לך! פקד הרב, כלל ידוע הוא בכל דין תורה שהוא, לעולם לא מוציאים פסק, בלא שיישמעו שני הצדדים! הבה אם כן נשמע גם את טענותיו של הספר תורה.

ובכן, פתח הספר תורה ואמר בפנים מאירות: הן אמנם צודק הנעל שצמחנו וגדלנו יחדיו בשווה ממש מאותו עור של אותה בהמה! - אבל הבה נתבונן נא מה עשו עימנו לאחר שפשטו את עור הבהמה, הנה זה הנעל נלקח עד מהרה אל בית המלאכה, ותיכף הוציאו ממנו נעל חזקה מעור איתן! - לא כן נעשה עמדי, מתחילה סרקו את עורי במסרקות ברזל כדי להוציא ממנו את הפסולת ולזככו, לאחר מכן החלו לערוך בי תהליך ארוך של 'עיבוד העורות לשמה'! הכניסו אותו פעם אחר פעם אל תוככי כבשן הסיד הבוער, שפשפו אותי במגרדות כואבות כמה וכמה פעמים, עד שלאחר כל המאמצים והיגיעות הנוראות שערכו על עורי, נמצאתי 'קלף' מוכן לקדושת ספר תורה!

נו! חבט הרב בחוזקה על השולחן, ומה תאמר עתה על תשובתו הניצחת של הספר תורה?

אכן, הודה הבחור בפה מלא, נראה פשוט וברור שצדקה תשובתו של הספר תורה, אי אפשר להשוות את תהליך יצירת הנעל הפשוטה לעיבוד הקשה של הספר תורה!

ישמעו נא אוזנך את אמרי פיך, חייך הרב בנועם, כאשר הדבר מצליח בקלות, הרי יוצא מזה נעליים פשוטות! ואילו כשאנו עובדים קשה מעבדים ומתייגעים בעמל מפרך מתוך צער וייסורים ויגיעה קשה, אז יוצא מזה ספר תורה!

הבחור הצעיר עמד נדהם בהתפעלות עצומה, לנוכח משל קולע זה! - הוא אכן חזר מהרה אל הישיבה, והחל להתייגע ולעמול קשה בלימוד התורה, עד שברבות הימים נעשה לתלמיד חכם מופלג, ונתמנה לאחד מגדולי הדור!

[טיב הקהילה]

נתרחק מכל מחלוקת שהיא

מתוך דברי חיזוק בעקבות האסון הנורא במירון

מסופר שפעם פרצה שריפה בעיירת סקוירא וכילתה בתים רבים, ניסחו רבני הקהילה נוסח של כרוז ובו קראו להתחזק בנושאים שונים כגון בכבוד בית המדרש ושלא לדבר בתפילה וכו', והביאו אותו לפני מייסד השיכון כ"ק אדמו"ר בעל התולדות יעקב יוסף מסקוירא זי"ע, והעביר עליו פס וכתב "לב יודע מרת נפשו" דהיינו כל אחד יודע יותר מכל אחד אחר במה הוא בדיוק במה הוא נגוע ומה הוא צריך לתקן ולהתחז ק. וכפי שראינו שבין הנפגעים משתייכים לכלל החוגים והעדות ולא דווקא למגזר מסויים, והדבר אומר דרשיני. ושמעתי פעם ווארט נפלא על הפסוק עומדים צפופים ומשתחווים מרווחים, שאם כל אחד עומד על דעתו הרי "צפופים", ואם משתחווים שכל אחד מכופף עצמו כלפי השני הרי "מרווחים", יש מקום לכל אחד.

ע"כ בוא ונתעורר כמאמר הפסוק: "עורו ישנים והקיצו מתרדמתכם", וניזהר שלא להיתפס לעצת היצר ולחפש ולתלות אם האשם בדרכי הטבע ובכשלים שונים, ובכך נתקרר חס ושלום מהצורך להתחזק ולתקן את דרכינו ולשוב אל ד' אלוקינו. וכפי שפירשנו בפרשת תצוה, שהסיבה שלא כתבו את שמו של משה רבנו, לומר לך, אל תתלה את הנאמר בפרשה שהם לא קשורים אלינו אלא אך ורק לגדולים וצדיקים, אלא תצווה לשון צוותא, לאחד את עם ישראל, והדבר מוטל על כל אחד ואחד מישראל. אבל, בוודאי בראש ובראשונה צריכים אנו, ובפרט שאנו בימי הספירה, להתחזק בין אדם לחברו ואהבת חברים ולכבד זה את זה, ונסיר את הקנאה מהצלחת חברנו, ונפרגן לכל אחד באשר הוא, בוודאי שנתרחק מכל מחלוקת שהיא.

המצפה לישועת הכלל והפרט יוסף מוזס באדמו"ר הגה"ק מקראלי זצלה"ה

כוח הסבל

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"כל פקודי הלויים" מבאר רבינו אור החיים הקדוש, היאך מנין שבט לוי היה כל כך קטן ביחס לשאר השבטים? וזאת כי כל השבט הלך אחר מעשה עמרם ששלח את אשתו, בגין גזירת פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". והטעם להתנהגותם זאת, כיון שלא נשתעבדו היו מעונגים ומפונקים, ולא יכלו לראות את ילדיהם מושלכים ביאור. אבל בני ישראל עקב קושי השיעבוד על צואריהם, הוקל בעיניהם ובלבם לראות את זרעם מושלך ביאור. מה גם שהיה בכחם לזלזל בעצמן ובכבודן, לילך ולעזוב את נשותיהן לילד בשדות ובמחילות הארץ. אבל שבט לוי אשר היה נכבד מכל השבטים, לא יכל להרשות לעצמו לילד בשדות באופן שאינו מכובד לדרגתו. ומה שהודיע המקרא על עמרם ששלח את אשתו, לא בא אלא להשמיע לנו על כל שבטו שהלך אחר הנהגת עמרם. וזו היא סיבת מיעוטם, כי אם אין גדיים אין תיישים. ואל תתמה היאך שבט לוי בני תורה יעשו בעצמם מיעוט פריה ורביה? כי אולי דנו בעצמם שלא להיותם בכלל "ולא ניגע לריק ולא נלד לבהלה". וממילא נמצא שה' עשה עמהן נס, שנשארו מהם מספר הנמנה כאן בפרשה. ולאחר זמן שהיו עסוקים בפריה ורביה, פרו וישרצו יותר משאר שבטים, עכ"ד.

הנה לאחר ראותינו דברי רבינו אור החיים הנ"ל, ניתן להתעורר ולקבל חיזוק ועידוד לתקופת הזמן בו אנחנו שרויים. כל עם ישראל באשר הוא קיבל זעזוע גדול ועמוק עד לשורש נשמתו, עקב האסון הכבד שפקד אותנו ביום ל"ג בעומר באתרא קדישא מירון, בשעה שהיו סמוכים למעונו של התנא הקדוש רשב"י זיע"א. ואין יודע על מה חרה אף ה' בעמו, ובפרט שהיו בשעת שמחה של מצוה לכבודו של הצדיק. וגדולי ישראל אשר מפיהם אנו חיים, הורו לנו להתחזק בעסק התורה ובשמירת המצוות על פי דקדוק ההלכה.

זאת ועוד להתחזק בעניני המצוות שבין אדם לחבירו, לאהוב ולכבד כל אחד ואחד מבני ישראל. וכן מן הראוי להתנהג לפנים משורת

הדין, ובפרט במצוות שבין אדם לחבירו. וכן על זה הדרך ה' יתנהג עמנו לפנים משורת הדין הראויה לנו. ואמרו חכמינו (בבא מציעא ל:) לא חרבה ירושלים, אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עשו לפנים משורת הדין. ודרשו בגמרא (שם) מהכתוב (שמות יח) "והודעת להם את הדרך... ואת המעשה אשר יעשון" שצריך לעשות לפנים משורת הדין.

וידוע שבני ישראל בעת הגלות נושאים על כתיפם הרבה סבל ויסורין, ויש להם כח לסבול את הכל. וזאת בידיעה מוקדמת, שהגלות היא זמנית ואחריתה ימות המשיח והגאולה השלימה. כי ברגע שהאדם יודע ומכיר באמונה שלימה שהגאולה קרובה לבוא, יוכל בקלות יותר לשאת את עול הגלות. ולפי הנ"ל, אפשר לבאר עוד, שהשבטים הנחילו לבניהם אחריהם למשך כל הדורות, את כח הסבל לעמוד איתנים בעת קושי הגלות. וכידוע בזוהר הקדוש, שהגלות הולכת ומתקשה מיום ליום עד קיצה.

ועיקר הנסיון הוא, לעמוד על המשמר גם בעיתים הקשות, ולהמשיך בעבודת הקודש בשמירת התורה והמצוות. ועיקר העיקרים הוא, להתבונן להבין ולהשכיל בכור המבחן, מה ה' רוצה מכל אחד ואחד מאיתנו. להתחזק באמונה וביטחון בחי העולמים, שהוא המנהיג לכל הבריאה כולה, מתחילת ששת ימי המעשה ועד סוף העולם.

וחלילה לנו להאשים מאן דהוא, או לתלות המאורע במקרה הזמן או בתקלות תכניות, לצערנו דברים שיגרתיים המצויים בינינו אחר כל אירוע חריג.

וזהו למעשה עצת יצר הרע, כדי להשכיח מאיתנו את תכלית האירוע. שהוא להתבונן בכל מעשה ידינו, לראות מה עלינו לתקן. ואמת היא שצריך גם כן להפיק מאירוע מעין זה, לראות מה אפשר לתקן את הדרכים שלא יבואו לידי סכנה. אך אינו אלא בגדר השתדלות של שמירת מצות "ונשמרתם מאד לנפשותיכם". אך ודאי לאחר שפגעה בנו מידת הדין, כל אחד ואחד מעם ישראל צריך לומר בגללי באה לעולם, וחייב אני לתקן את מה שאני יכול, להתחזק במה שאני צריך. "ולב יודע מרת נפשו" במה ראוי ונכון להתחזק ולעשות נחת רוח לבורא ית"ש.

וזאת התועלת אשר תצמח מן האירוע, ודאי שיפעל ויעשה נחת רוח לה', ולכל הנשמות הקדושות שפרחה נשמתן לגנזי מרומים. שימליצו טוב בעד משפ' לשאת את הצער היגון והסבל, ובעד כל עם ישראל המשתתפים בצערם הגדול. ויעוררו את זכויות עם ישראל, ואת מידות הרחמים של השי"ת, להתנהג עם בניו במידת החסד והרחמים, לפדותם במהרה מן הגלות המר הזה, ולצאת מאפילה לאור גדול לגאולה השלימה במהרה בימינו אכי"ר.

מי אמר...

מיומנו של מוטי הרטוב מתנדב ב"בית לוינשטין" מטעם "עזר מציון"

מ.ג עלתה ארצה מאתיופיה כילדה קטנה, באחת מהעליות הגדולות והמרגשות. למדה בבתי ספר דתיים, כיאה למשפחתה, אחות בכורה לארבעה שנולדו אחריה. שירות לאומי ואחריו יציאה לעבודה והתחלת חיים בוגרים בבית ההורים. כמקובל בעדה ובסביבתה הקרובה התכוננה מ.ג גם להכיר גבר מתאים לה, עמו תוכל להקים בית נאמן ומלא ילדים. אלא ששאיפה זו התעכבה הרבה מעבר לתוכניות, כשבדרך מהמורות מכאיבות ויחס פוגעני.... פגשתיה לראשונה, לפני מספר שנים, את מ.ג במחלקת נפגעי חבלות ראש בבית לוינשטיין, כשהיא ישובה מכורבלת בכיסא גלגלים, בקושי זזה, פניה מצולקות, מדברת בלחש. בחורה צנומה ושבירה, בראשית שנות ה-30 לחייה, אשר מספרת סיפור חייה לשיעורין כשניכר שהיא מתאמצת לא לחייך. ולא בכדי, שכן התברר לי שחלק גדול משיניה נשברו בנפילה כואבת. הרופאים בחדרי הניתוח, אליהם נכנסה להליכים כירורגיים מורכבים פעמים לא מעטות, נלחמו על חייה בשקדנות רבה ובנחישות רבה ולאחריהם הצוות הרפואי והסיעודי בבית לוינשטיין. האחות הראשית במחלקה הייתה צמודה אליה רוב שעות משמרתה, חיבקה וליטפה אותה מעבר לטיפול התרופתי, הפיזיותרפי והאחר, ודיברה על ליבה שעליה להתחיל לעשות פעולות פשוטות כדי לחזור לתפקוד. כשראתה השתקפות שלה במראה לא זיהתה את עצמה עקב שינוי מראיה. החיוך נעלם מפניה לתקופה לא קצרה.

לאט לאט הסתברו לי ממדי הכאב שנצברו בליבה של מ.ג לאורך תקופה ארוכה. לאחר מספר מערכות יחסים עם גברים מהעדה שלא התאימו לה ולאחריהם עם גברים מעדות אחרות שהתקדמו לפי הרגשתה לקראת אירוסין, אך אז לפתע ביטלו הגברים הצעת הנישואין עקב התנגדות ההורים שלו לחתונה עם בת העדה...

בתקופה הקשה הזו נישאה אחותה הצעירה ממנה, שלא חיכתה עוד לאחותה הבכורה. הכאב של מ.ג לא ידע גבול, ובהחלטה של רגע של איבוד עשתונות ניגשה במהירות לחלון חדרה בדירה שבקומה גבוהה, הפונה למגרש החניה המבוטן... בנס נשארה בחיים, אך גופה הגיע כמעט מפורק לבית החולים הדרומי, שם הרכיבו ה"פאזל" חזרה. השיקום היה ארוך ומפרך עבור מ.ג, כלל שיחות רבות עם גורמים מקצועיים, עד

שהראתה שהחיים שניתנו לה במתנה אכן חשובים לה, ולמרות כל הקשיים שלאחר "הנפילה", שווה להתאמץ ולהיות מועילה לחברה. כאשר ראיתיה לראשונה הולכת על רגליה, גם אם בעזרת הליכון, הרגשתי סיפוק עצום למרות שלא היה לי חלק בשיקום הפיזי שלה. אך ברור לי שחלק חשוב בשיקום הוא היחס העוטף והאישי מגורמים חוץ מערכתיים, שזה לא מובן מאליו, בהם כמה ממתנדבי עזר מציון שראו בהצלחת שיקומה "פרויקט אישי" והקדישו לה חלק ניכר מזמן ההתנדבות שלהם. לקראת השחרור עלתה סוגיה חשובה בעלת השלכות כלכליות כבדות: בתי החולים לסוגיהם טיפלו באיבריה הפגועים בצורה מופלאה, עד כי יצאה מבית לוינשטיין על רגליה, עם צורך זמני בקביים בשטח פתוח, אך שיניה המרוסקות אינן זכאיות לטיפול, מכיוון שבריאות השן אינה כלולה בסל בריאות.....

יחד עם איש החסד רב הפעלים ש.ש ניסיתי למצוא רופאי שיניים שיסכימו לקחת הפרויקט על עצמם, ובמחיר סביר. הסתבר שמ.ג נזקקה לעקירות והשתלות רבות בעלות גבוהה מאוד של עשרות אלפי ₪, שהיא ומשפחתה לא יכלו לממן... בסופו של דבר הופנתה למרפאה של האוניברסיטה העברית. אמרנו למ.ג שאנו נעשה כל מאמץ לממן עבורה את הטיפולים לשיקום פיה אך עליה להבטיח כי היא מצידה תעשה את המאמצים שלה לקבוע תורים ולהגיע לטיפולים, ככל שיהיו קשים, מהעיר הדרומית בה היא גרה לירושלים. יש לציין כי מ.ג הבטיחה זאת ועמדה בהבטחתה בכבוד, למרות הקשיים ולעובדה שכל טיפול במרפאת השיניים "גזל" יום שלם. התרומות שנאספו על ידי וע"י ש.ש, בעזרת מספר קרנות צדקה ברעננה ובחו"ל ואנשים פרטיים שהתגייסו כדי לכפר על היחס המפלה לו זכתה בעבר, ואפילו בלי לדעת זאת... מימנו את כל הטיפול של מ.ג, שכעת נמצאת רק במעקב תקופתי. באחת מפגישותינו בעיר מגוריה נודעו לי פרטים חדשים בעלי גוון מיסטי - בחדרון בלובי הבניין בו היא גרה שמתי לב שיש מין שטיבל קטן ובו רואים אברכים לומדים. בתשובה לשאלתי ענתה שהשטיבל/כולל הוא ע"ש בחור צעיר שנהרג בתאונת דרכים והוריה של מ.ג קנו את הדירה מהורי אותו בחור. אפשר היה להתייחס לכך בשיווין נפש אלמלא מה שהתברר דקות לאחר מכן. ביוצאנו מהלובי הראתה לי את החלון הגבוה ממנו "נפלה". כשתהיתי כיצד נשארה בחיים בנופלה מגובה כזה הצביעה מ.ג על שלט ואמרה שבדרך למטה נפלה על השלט, שהסיט את נפילתה מרצפת הבטון לשיחים המצויים כמה מטרים משם. השלט הפנה את הבאים לשטיבל...

השלט המפנה לשטיבל ע"ש הבחור שנהרג בתאונת דרכים וגר בדירה של מ.ג לפניה הציל אותה למעשה ממוות, ונתן אפשרות לאנשי צוות רפואי ומתנדבים אחרים להכיר אישה צעירה ומקסימה, עדינה ושברירית, ולפעול כדי להחזירה לחיים, כפשוטם. אין לתאר את הרגשת הסיפוק שהרגשתי כאשר יום אחד שלחה לי תמונת "סלפי" שלה, במהלך נסיעה ברכבת מהבירה לעיירה הדרומית לאחר הטיפולים, עם חיוך רחב שחושף שיניים שלמות , לבנות וישרות... והחיוך מאושר ואמיתי. גם הליכתה השתפרה מאוד וכעת אינה נעזרת עוד , לא בכיסא ולא בקביים, ואפילו מצאה עבודה המתאימה לה וליכולותיה הפיזיות. לו רק ניתן להתאים לה חתן...

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net